

प्रमाणपत्र

प्रस्तुत प्रबंधात गौरा दिनकर खराडे यांनी
"ग्राहक सहकारी संस्था आणि निपाणी मधील आवश्यक वस्तुंचा पुरवठा"
याचा अभ्यास केला आहे. त्यानी हा प्रबंध माझ्या मार्गदर्शनाखाली पूर्ण
केलेला आहे. तो यापूर्वी कोणत्याही विद्यापीठीय स्तरावर पढवी
मिळविण्यासाठी उपयोगात आणलेला नाही.

ठिकाण: अर्जुननगर
दिनांक: ३० - ११ - ८८

Utkashalika
(डॉ. सौ. व्ही. सम. कशाळीकर)
मार्गदर्शिका.

प्रतिज्ञापत्र

मी प्रतिज्ञापूर्वक निवेदन करते की हा संशोधन प्रबंध¹
"ग्राहक सहकारी संस्था आणि निपाणीमधील आवश्यक वस्तुंचा पुरवठा"
मी स्वतः संशोधित केला असुना यापूर्वी हा कोणत्याही विधापीठीय
स्तरावर कोणतीही पदवी वा पदविका मिळविण्यासाठी सादर करण्यात
आलेला नाही.

ठिकाण: असूननगर
दिनांक: ३०-०७-८८

Dhanikar
(गौरा दिनकर खराडे)

शृणनिर्देश

प्रस्तुत विषयाचा अभ्यास करताना अगदी सुरवातीला विषयाची निवड करण्यापासून ते प्रबंधाला पूर्णत्व देण्यापर्यंत माझ्या आदरणीय व माननीय मार्गदर्शिका डॉ. सौ. व्ही. एम्. कशाळीकर, देवचंद महाविधालय, अर्जुननगर यानी केलेल्या मौलिक मार्गदर्शनामुळे स्वतः घेतलेल्या कष्टामुळे, सहकार्यामुळे व वेळोवेळी प्रबंध पूर्ण करण्यासाठी दिलेल्या जाणिवेमुळेहे हा प्रबंध पूर्ण होवू शकला त्यांची सदैव शृणी राहणे हे मी माझे सद्भाग्यच समजते.

एम्. फिल. अभ्यासक्रमाला प्रवेश घेऊन तो पूर्ण करण्यासाठी सहकार्य देवून प्रेरणा देणारे प्राचार्य वाळवेकर व सधाचे प्राचार्य डॉ. एम्. जे. कशाळीकर याचे शृण कथीदी न फिटण्यासारखेच आहेत.

तसेच डॉ. व्ही. बी. घुणे, अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख, शिवाजी विधापीठ, कोल्हापूर, डॉ. आर. आर. दोशी, डॉ. जे. एफ्. पाटील, डॉ. टी. जी. नाईक, डॉ. सौ. एस. बी. पंडीत, श्री. ए. स. डागे, श्री. आर. जी. दंडगे याचे मार्गदर्शन व सहकार्य मिळाल्याबदूल मी त्यांची शृणी आहे.

या अभ्यासासाठी निपाणीतील ग्राहक संस्थाचे चिटणीस श्री. भोईटे, श्री. नागांवकर, श्री. नेसरीकर, श्री. लाटे बागवान, सौ. सुनिता जोशी, तसेच निपाणीतील प्रमुख व्यापारी श्री. वर्खारीया, श्री. वाळवे व श्री. उपाध्ये यांनी आपला वेळ खुंच नाहीती पुरवल्यामुळे प्रबंध वेळेमध्ये पूर्ण करता आला.

देवचंद महाविधालयातील प्रा. नाडकणी, यादव, सवदी, घाटगे, कांबळे, काळी, गिरे, चुनामरी, सुभाष जोशी व ग्रंथालय प्रमुख श्री. शुक्ल, आर. पी. शहा, श्री. उपाध्ये व इतर कर्मचारी यानी मला जी मदत केली व प्रेरणा दिली ती अविस्मरणीय आहे.

अर्थशास्त्र विभागातील लेखनिक श्री. पाटील, संशोधक, सहाय्यक श्री. साबळे व दिंडे, राधानगरी महाविधालयातील प्रा. भोसले तसेच निपाणी नगरपालीकेतील अधिकारी श्री. पाटील व श्री. म्हाळणकर या सर्वांचे आभार मानते हे मी माझे कर्तव्य समजते.

ठिकाण अंगूनेनार
दिनांक: ३० - ११ - ८८

G Kherde
(गौरा दिनकर खराडे)
संशोधक.

अनुक्रमिका

अनुक्रमांक

प्रकरणाचे नांव

पान

प्रकरण पहिले	प्रस्तावना- सहकार अर्थे व महत्व. (अ) सहकार एक सहजप्रवृत्ती. (ब) आधुनिक सहकारी चळवळीची सुसवात (क) सहकारी चळवळीचा विकास (ड) सहकाराचा अर्थ (इ) सहकाराचे महत्व	१ ते १५
प्रकरण दुसरे	ग्राहक सहकारी संस्था-उगम, उटिष्ठेव व गरज. (अ) उगम (ब) ग्राहक सहकारी संस्था- अर्थे व गरज (क) भारतातील ग्राहक सहकारी संस्था (१) स्वातंत्र्यपूर्व कालावधी. (२) स्वातंत्र्योत्तर कालावधी (ड) कर्नाटकातील सहकारी चळवळ (इ) कर्नाटकातील ग्राहक सहकारी संस्था	१८ ते ४३
प्रकरण तिसरे	निपाणी शहर - आर्थिक स्परेषा (अ) ठिकाण (ब) लोकसंख्या (क) निपाणीची औद्योगिक परिस्थिती (ड) निपाणीतील सहकारी क्षेत्र	४४ ते ५३
प्रकरण चौथे	निपाणीतील ग्राहक सहकारी संस्थांचा अभ्यास (अ) संस्थेचा व्यक्तिगत अभ्यास (१) निपाणी ग्राहक सहकारी संस्था (२) लोकसेवा ग्राहक सहकारी संस्था (३) युनियन ग्राहक सहकारी संस्था (४) महिला बहुउद्देशीय ग्राहक सहकारी संस्था (ब) निपाणीतील ग्राहक सहकारी संस्थांची प्रगती-एक दृष्टिक्षेप (क) धोरणात्मक अंगाचा अभ्यास (ड) निपाणीतील ग्राहक सहकारी संस्थांचे मुल्यमापन	५२ ते ९९५

अनुक्रमांक	प्रकरणाचे नाव	पान
प्रकरण पाचवे	निपाणीतील ग्राहक सटकारी संस्थांना अपेक्षित यशा न येण्याची कारणे व उंपाय योजना- (अ) कारणे。 (ब) निपाणीतील प्राथमिक ग्राहक सटकारी संस्थाचे दोष कमी करण्याचे उपाय	११६५ ते १२६५
प्रकरण सहावे	समारोप. संदर्भ सूची	१२६६ ते १३५

कोष्टक सूची

प्रकरण क्रमांक	कोष्टक क्रमांक	कोष्टकाचे शिष्यक	पान
प्रकरण पहिले	१. सहकाराची इतर व्यवसाय संघटनाशी तुलना	... १३	
प्रकरण दुसरे	१. जागतिक सहकारी चळवळीची स्थिती. २. स्वातंत्र्यपूर्व काळातील ग्राहक सहकारी संस्था. ३. १९५१ ते १९६१ या काळातील भारतातील ग्राहक सहकारी संस्था. ४. ६ व्या पोजनेत ग्राहकोपयोगी वस्तु वाटपावर व गुदामांवर केलेला खर्च ५. भारतातील ग्राहक सहकारी संस्थाची स्वातंत्र्योत्तर प्रगती. ६. भारतातील ग्राहक सहकारी संस्थांची रचना व संख्या (१९८६) ७. १९८६ पर्यंत ग्रामीण भागातील सहकारी ग्राहक संस्थांनी केलेल्या किरकोळ विक्रीचे प्रमाण. ८. कनाटिकातील सहकारी संस्था. ९. दुस-या महायुद्धाच्या काळापासुन स्वातंत्र्य काळापर्यंतच्या कनाटिकातील ग्राहक सहकारी संस्था. १०. कनाटिकातील सर्व ग्राहक सहकारी संस्था.	... १९ ... २१ ... २४ ... ३० ... ३२ ... ३५ ... ३५ ... ३५ ... ३६ ... ३६ ... ४०	
प्रकरण तिसरे	१. निपाणीच्या लोकसंख्येची उत्पन्न गटानुसार विभागणी. २. निपाणीतील शैक्षणिक संस्था. ३. निपाणीतील प्रमुख उद्योगधौदे (१९८५-८६). ४. निपाणीतील सहकारी क्षेत्र (१९८५-८६).	... ४७ ... ४५ ... ४६ ... ४८	
प्रकरण चौथे	१. निपाणी ग्राहक सहकारी संस्थेचे सभासद व लोकसंख्येशी प्रमाण. २. निपाणी ग्राहक सहकारी संस्थेने सरकारी व स्थानिक पातळीवर पुरवलेल्या निरनिराळ्या वस्तु. ३. निपाणी ग्राहक सहकारी संस्थेने केवळ स्थानिक पातळीवर पुरवलेल्या इतर वस्तुयी खरेदी विक्री. ४. निपाणी ग्राहक सहकारी संस्थेचे एकूण सरकारी व स्थानिक खरेदी विक्रीचे प्रमाण.	... ५८ ... ५५ ... ५६ ... ५०	

प्रकरण क्रमांक	कोष्टक क्रमांक	कोष्टकाचे शिर्षक	पान
प्रकरण घौथे	५०.	निपाणी ग्राहक सहकारी संस्थेच्या विक्रीचे सभासद व बिगर सभासद यांच्यामागील प्रमाण.	... ५१
	६०.	निपाणी ग्राहक सहकारी संस्थेच्या भागभांडवलाची भागानुसार विभागणी.	... ५३
	७०.	निपाणी ग्राहक सहकारी संस्थेचे खेळते भांडवल.	... ५५
	८०.	निपाणी ग्राहक सहकारी संस्थेचा एकूण व निव्वळ नफा... ५५	... ५५
	९०.	लोकसेवा ग्राहक सहकारी संस्थेचे सभासद व लोकसंख्येशी प्रमाण.	... ५६
	१००.	लोकसेवा ग्राहक सहकारी संस्थेने सरकारी व स्थानिक पातळीवर पुरवलेल्या वस्तु.	... ५९
	११०.	लोकसेवा ग्राहक सहकारी संस्थेने स्थानिक व सरकारी पातळीवर केलेले खरेदी विक्री व्यवहार.	... ६२
	१२०.	लोकसेवा ग्राहक सहकारी संस्थेचे भागभांडवलाची भागानुसार विभागणी.	... ६२
	१३०.	लोकसेवा ग्राहक सहकारी संस्थेचे खेळते भांडवल	... ६४
	१४०.	लोकसेवा ग्राहक सहकारी संस्थेचा एकूण निव्वळ नफा	... ६५
	१५०.	युनियन ग्राहक सहकारी संस्थेचे सभासद व त्याचे लोकसंख्येशी प्रमाण.	... ६६
	१६०.	युनियन ग्राहक सहकारी संस्थेने सरकारी व स्थानिक स्वरूपात पुरवलेल्या वस्तु.	... ६९
	१७०.	युनियन ग्राहक सहकारी संस्थेचे सरकारी व स्थानिक एकूण खरेदी विक्री व्यवहार.	... ७२
	१८०.	युनियन ग्राहक सहकारी संस्थेच्या भागभांडवलाची भागानुसार विभागणी.	... ७३
	१९०.	युनियन ग्राहक सहकारी संस्थेचे खेळते भांडवल	... ७४
	२००.	युनियन ग्राहक सहकारी संस्थेचा एकूण व निव्वळ नफा	... ७५
	२१०.	महिला बहुउद्देशीय ग्राहक सहकारी संस्थेचे सभासद व लोकसंख्येशी प्रमाण	... ७७
	२२०.	महिला बहुउद्देशीय ग्राहक सहकारी संस्थेने स्थानिक व सरकारी पातळीवर पुरवलेल्या वस्तु.	... ७८
	२३०.	महिला बहुउद्देशीय ग्राहक सहकारी संस्थेचे खरेदी विक्री व्यवहार	... ७९

प्रकरण क्रमांक	कोष्टक क्रमांक	कोष्टकाचे शिर्षक	पान
प्रकरण चौथे	२४०.	महिला बहुउद्देशीय ग्राहक सहकारी संस्थेच्या भागभांडवलाची भागानुसार विभागणी.	... ११
	२५०.	महिला बहुउद्देशीय ग्राहक सहकारी संस्थेचे खेळते भांडवल	... १३
	२६०.	महिला बहुउद्देशीय ग्राहक सहकारी संस्थेचा स्कुण व निव्वळ नफा	... १४
	२७०.	१९७७-७८ ते १९८६-८७ या काबातील प्रगती	... १५
	२८०.	स्कुण स्थानिक खरेदीतील विविध संस्थांचा वाटा	... १०४
	२९०.	जुलै, १९८६ मध्ये व्यापार्यानी व ग्राहक संस्थानी आकारलेल्या किंमती	... १०६
	३००.	खाजगी व्यापारी व ग्राहक सहकारी संस्थानी आकारलेल्या किरकोळ किंमती.	... १०५
	३१०.	निपाणी बाजारपेठेतील प्रमुख वस्तुंची मागणी व पुरवठा..	... १०६

आलेख व नकाशे

प्रकरण क्रमांक	क्रमांक	नांव	...	पान
प्रकरण दुसरे	१०.	कर्नाटक राज्य	...	१५
	२०.	बेळगांव जिल्हा	...	४६
प्रकरण तिसरे	३०.	निपाणीच्या नकाशात ग्राहक सहकारी संस्थांचे ठिकाण...	...	५२
प्रकरण चौथे	४०.	निपाणीतील ग्राहक सहकारी संस्थांचे खरेदी विक्री व्यवहार	...	११
	५०.	निपाणीतील ग्राहक सहकारी संस्थांचे खेळते भांडवल व भागभांडवल	...	१६
	६०.	निपाणीतील ग्राहक सहकारी संस्थांचा निव्वळ नफा	...	१०१